

HENRI-EDOUARD PIRENNE (1888-1935)

1919

Henri-Edouard Pirenne werd op 18 oktober 1888 te Gent geboren, als oudste zoon van de grote historicus Henri Pirenne, toen buitengewoon hoogleraar aan de Gentse Universiteit. Hij overleed te Ukkel op 28 mei 1935, een paar maanden vóór zijn vader. Zijn middelbare studiën deed hij aan het Koninklijk Atheneum te Gent. Vervolgens studeerde hij rechten en wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit aldaar. Hij verwierf er de diplomas van doctor in de rechten en van doctor

in de letteren en wijsbegeerte, respectievelijk in 1912 en in 1913. Studieverblijven te Berlijn, te Heidelberg en te Parijs, lieten hem toe rechtstreeks contact met de Duitse en met de Franse filosofische gedachte te nemen. Tijdens de eerste wereldoorlog trad hij in dienst bij het Belgisch leger; vóór het einde van de vijandelijkheden moest hij echter om gezondheidsredenen gereformeerd worden: hij ging dan naar burgerlijke regeringsdiensten over.

In de universitaire loopbaan trad hij reeds enkele maanden na de Wapenstilstand. Bij K.B. van 28 april 1919, werd hij benoemd tot docent bij de Rijksuniversiteit te Gent en belast in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, met de cursus in de Encyclopedie van de Wijsbegeerte. Toen het Hoger Instituut voor Kunstge-

schiedenis en Oudheidkunde werd ingericht, kende hem een koninklijk besluit van 31 augustus 1920, het onderwijs in de Esthetica en in de Philosophie van de Kunst toe. Een koninklijk besluit van 30 juni 1922 breidde zijn leeropdracht verder uit: het onderwijs in de Metaphysica werd hem in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte toevertrouwd. Tot gewoon hoogleraar werd hij bij koninklijk besluit van 19 januari 1929 bevorderd. Ingevolge de vernederlandsing van de Universiteit, verkreeg hij bij twee koninklijke besluiten, respectievelijk van 15 september 1924 en van 4 oktober 1933, ontlasting van zijn onderwijs.

Wetenschappelijk productief is Henri-Edouard Pirenne slechts in geringe mate geweest: twee brochures en vervolgens twee werken in boekvorm zijn van zijn hand verschenen. Zijn zwak gestel is ten dele hiervoor verantwoordelijk.

Zijn karakter en zijn geestesaanleg, ook. Vaak twijfelde hij aan het belang en aan de waarde van wat hij deed; het kwam slechts zeer uitzonderlijk voor dat hij tevreden was met wat hij schreef: gedachte en inkleding beantwoordden haast nooit aan de hoge eisen die hij stelde; hij vreesde reactie en tegenspraak en wist dat hij er onder zou lijden. Dit alles werkte op hem inhiberend. Hij was inderdaad een ziekelijk-gevoelige natuur. Een van zijn vrienden, de franse orientalist Emile Dermenghem, heeft van hem geschreven: „Sa sensibilité, dans la vie comme dans la pensée, était souvent celle d'un écorché vif” (Henri-Edouard Pirenne, *Le Flambeau*, 1935).

De onrust van de denker was kenschetsend voor zijn intellectueel leven. De titel van zijn voornaamste werk, *L'angoisse métaphysique*, spreekt boekdelen. Enkele bladzijden ervan staan zeer dicht bij de het sterkst met angst, crisis en verlossing beladene „Pensées” van Pascal. Trouwens is, ook van uit een zuiver literair standpunt beschouwd, het boek zeer lezenswaard. Dit geldt insgelijks voor het *Essai sur le beau*, waarvan Dermenghem weet te vertellen dat het was „d'un style si parfait, si dense et si soigné, que certains étaient tentés de s'en méfier”. Henri-Edouard Pirenne had een zeer ruime letterkundige cultuur; hij las enorm veel en steeds met een uiterst persoonlijk beoordelingsvermogen, dat op de taal en de stijl zowel als op de gedachte werd beoefend. Deze lectuur droeg sterk bij tot de vorming en de ontwikkeling van zijn eigen schrijftrant. Wat hij echter steeds verklaard heeft te zijn de stevige basis én van zijn denkmethode én van zijn schrijversbedrijvigheid, waren de grieks-latijnse humaniora, *les humanités, école d'humanité*, om de titel van een zijner brochures aan te halen.

De geringe omvang van zijn leeropdracht heeft het Henri-Edouard Pirenne niet mogelijk gemaakt een sterke invloed op het filosofisch onderwijs in onze Universiteit uit te oefenen.

F. L. GANSHOF.

PUBLIKATIES VAN HENRI-EDOUARD PIRENNE

Vérités subjectives. 1919.

Les humanités, école d'humanité. 1920.

Essai sur le beau. 1924.

L'angoisse métaphysique. Essai de philosophie de la philosophie. 1934.